

מסורת הש"ס

יכול יהדרנו בממון. כדכתיב (ויקרא ט) לא תהדר פני גדול דמשמע בממון וכגון ודל לא תהדר בריבוי (שמות נג) מי לא עסקינו. כלומר מי לא משמע נמי אפילו נוקב מרגינתא שאומנות יקרה היא ומתריך ליה למיקס ואע"ג דבטל ממלכתו ואיכא חסרון כ"ס: מה ידור שאין צו ביטול מלאכה. דאין לשון הידור אללא נשיאות פנים או בממון או צביבוד דברים ואין במשמעו ביטול מלאכה: מה קימה שאין צו חסרון כ"ס. דהא אוקימנא דבשאלין צו ביטול מלאכה עסקינן ותו לא שייך צו חסרון כ"ס: אף הידור שאין צו חסרון כ"ס. ועל כרחיך לא נכתב הידור אללא לדרוש כדלמנן למעוטי עמידה מרחוק ולמעוטי צית המרתך כדלמנן: עומדין מפניהם. צמילי צבורים קאי כשעובדים בתוך ירושלים: ומלאה משילן. שלל ציאלו עוד שיאמרו נבזים אנו צעיניהם ולאו משום חיבוב מצוה הוה ואלו בני אדם הניכרים חשודים צעיר ועסקים צמנות לא הוה למיקס מקמייהו: מסחוסא. מרחק דלממרגמי (בראשית מג) ויחך ואסחי: שני חומשים. שני חמישים של ספר שנית לו מדרש אגודתי. שני שלשי שלש. שני חלקים של שלש הספר: סורס כהנים. ספר ויקרא שנית לו צרייתא של מדרש הספר: צפן היה מהרהר. וטרווד היה ולא הנין צעברך לפניו: צפי גואי. מקום צבני אדם עומדים ערומים והא ד' שמעון צרבי צבתי צמילי מקום עומדים לנבזים דהסם מקום הידור הוא: ה"ג מספנדא. דר' שמעון צרבי צבתי צמילי מדקאמר ליה צפן יושב ומהרהר: לאונסיה שאני. פעמים שהא טרווד ומעין ס' צממעמיה לפני כניסתו למרחק וע"כ היא שגורה צפיו ולצו ומעין צו צבית המרתך: צרשעי עסקינן. צמתיא לנה לי קרא אס ראה ועלם עיניו הרי עבר על תקום והדרת: זמן חיוביה. צארבע אמותיו דלקמנן (עמוד ב): ס"ל וירא. יש לך לירא מן היוצר היודע מהשצותך שאתה מנצק מחצולות להפטר מממותו: שיש צו הידור. כבוד ונשיאות פנים שדבר הניכר הוא ששצבילו עמד: צאידן גוסא. הנהר מפסקי ציניהם: ולאו רב מונסק אנה. ואף על פי שאתם רחוקים יותר מד' אמות איבעי לכו למיקס: לאו אדעסין. לא נזכרנו לעמוד דרך אחרת שלל לעבור לפני האצור: חיי. מתריך ימים: גיסי צו צרצן. ממד רגילום אללס ולבס גם צחכמים כלילו הם מהס: גיסי. צלע"ז פריצ"ך: הרפסקי. ומקראות וזרות וראו נסים הרצה ומופתים: עדו עליהן. עברו עליהם: אציי יביז יוא לסני. פושט ידו לוקינס כל כמה שעובדים אללו ונשענין עליו: רבא. היה שולל שוליו לפשט להן ד' אלל הוא עצמו לא: רב נחמן משרד גוואי. סריסס שהיו ממד לפניו לפי שהיה שר חתן הנשיא ואז צ"ד היו רגילין לעמוד לפניו משרתים להכות ולכוף מאן דלא ציית דינא וכשהיו זקנים עובדים לפניו היה שולל הנך סריסס להחזיק בידם אלל הוא עצמו לא שלל לזולל בתורתו דלמך אי לאו תורה כמה נחמן איכא צשוקא הלך אין חשיבותי צביל עממי אללא צביל תורה. ואית דמפרשי אציי יביז יוא לקצי ממד עממו צוקינס ופשט להם ידו שישען הוא עליהם רבא משרד שלומיה שיאלו לקראתו לכבודו וכן רב נחמן ולימא רבא היכא דגרסי. יביז יוא להשען אחרים עליו קאמר ולא להשען הוא על אחרים כדלמנן צבתי קמנא דלומא (דף ט): רב לקיש הוה דקמי צירדנא אמתא רבה צר צר חנה יביז ליה יוא שישען ר' שמעון צן לקיש עליו ויאל לשפת הנהר:

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

לג.

עין משפט
נר מצוה

שבב א מ"י פ"ו מהל
מ"מ הל' ב סמג
עשין יג טושי"ע י"ד סי'
רמז ספק ה'
שבב ב מ"י פ"ד מהל'
צבורים הלה פ'
שבב ג מ"י פ"ג מהל'
ק"ש הל' ג ש"ע
י"ד סימן רמז ספק ד'
צבתי' ס'
שבב ד מ"י פ"ב מהל'
ק"ש הל' ד סמג
עשין יח טושי"ע א"ח סי' פה
ספק ב'
שבב ה ו מ"י פ"ו מהלכות מ"מ הל'
ב ו סמג עשין יג טושי"ע
י"ד סי' רמז ספי' ב ג'
שבב ז מ"י שם פ"ה הלכה ו סמג שם
טושי"ע ס' ספק ט'
שבב ח מ"י שם פ"ו הלכה ג טושי"ע
שם ספק ו'
שבב ט ו מ"י שם פ"ו הלכה ט טושי"ע
שם ספק ו':

אין בעלי אומניות רשאים לעמוד בו. וימיה מה לשון רשאי שייך למשמע דאיכא איסורא וי"ל דמייירי צעוסקינן צמלאכת אחרים ס' והשתא שייך לשון רשאים וימיה י"ל רשאים כמו חייבין כי היא דמתן צערמין פרק המקדיש שדכו (דף כח): כמה רוצה אדם ליתן בשור זה לעולה אע"פ שאינו רשאי פ"י אע"פ שאינו חייב והשתא ניחא דמייירי צעוסקינן צמלאכת עלמנש: שני חומשיין. פי' צקונטי לשון חומש הספר וי"מ חמשה חומשיין יש צו כמו בשל תורה אשרי האיש (תהלים ה) כאלל תערוג על אפיקי מים (שם מב) אך טוב לשראל (שם עג) תפלה למשה (שם ט) יאמרו גאולי (שם קו) לכל אחד מן הספרים אלו מסיים צאמן לצד מן האחרון שהוא סוף תהלים: [שמא בהן יושב ומהרהר בו]. לא היה לרין לומר בהן דה"ה צבאר ד"מ אללא הא דקאמר הכי סוד' (ה) ליראיו (פ) דלתימא (ו) צב"ר. דלמך ר' חייא יבא עלי אס לא הייתי מסתכל בספר תהלים כו'. מ"י: אין

הגהות הב"ח
(ה) נב' דל"ח נמצאת
אמה כו':

לעוי רש"י
פריצ"ך. מכיר קרוב.

מוסף רש"י

אין בעלי אומניות. העוסקים צמלאכת אחרים מפניהם (והולין יד). עומדים. לנבזין כלי שיקר רגילום ללא (שם). חביבה מצוה בשעתה. לריכס אלו תלכבה (שם). מוכשילן לעתיד לבא. שאלל לא ליראס להס פנים לריכס ודקן צבדו. לא ירגילום ללא מפני הטובה (שם). מוסתא. מתקן כמו מסותה ויחך ממרגמינן ואסחי (סנהדרין ב). הא בבתי גואי הא בבתי בראי. מתלאכת שלקן ג' מריסס היו לו פנימי להיע עינד ולהשחק אנמע עינד לתוכו מן המתקן ולבס חלוקן ויאל לחינן וגומר לנישמו ומ שם מניעת (שם). בכל המתקן (שם). מקום שבת להרהר. דבתי תורה (שבת ט). חוץ מביית המרחץ. לפי שלשם עומד עלוס (ע"י טד). רבו המובהק. שרוב סממנו ממנו (ב"מ ג). לאו אדעתין. לא נמתי לבי (ברכות כו). נקטינן. מסכות מלכותיות (ג). הרפתקי. מקלות (ד). הידור עבד להו. לנע מעט כללו רוצה לעמוד (לעיל לב).

מוסף תוספות

א. ומיה יליפין לעסוקין במלאכתן נמי שאינן חייבין שאם אלו היו חייבין גם אותן היו רשאים. מוס' י"ד. ונראה דאפילו עסוק במלאכתו לא מחייב כדאמרין מה קימה שאין בה חסרון כ"ס

להם אחינו אנשי מקום פלוני בואכם לשלום א"ר יוחנן מפניהם עומדים מפני תלמידי חכמים אין עומדים אמר רבי יוסי בר אבין ב' בוא וראה כמה חביבה מצוה בשעתה שהרי מפניהם עומדים מפני תלמידי חכמים אין עומדים ודלמא שאני התם דא"כ (ה) אתה מוכשילן לעתיד לבא אמר מר יכול יעמוד מפניו מבית הכסא ומבית המרחץ ולא ר' חייא הוה יתיב בי מסחותא וחליף ואזיל רבי שמעון בר רבי ולא קם מקמיה ואיקפד ואתא אמר ליה לאבוב שני חומשים שנית לו בספר תהלים ולא עמד מפני ותו בר קפרא ואמרי לה ר' שמואל בר ר' יוסי הוה יתיב בי מסחותא על ואזיל ר' שמעון בר רבי ולא קם מקמיה ואיקפד ואתא א"ל לאבוב שני שלישי שלישי שנית לו בתורת כהנים ולא עמד מפני ואמר לו שמא בהן יושב ומהרהר טעמא דבהן יושב ומהרהר הא לאו הכי לא לא קשיא דהא בבתי גואי הא בבתי בראי ה"ל מסתברא דאמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן דבכל מקום מותר להרהר חוץ מבית המרחץ ומבית הכסא דילמא לאונסיה שאני: יכול יעצים עיניו כמי שלא ראהו א"ל אמו ברשיעי עסקינן אלא יכול יעצים עיניו מקמי דלימטיה זמן חיובא דכי מטא זמן חיובא הא לא חזי ליה דקאים מקמיה ת"ל תקום ויראת תנא ואיזוהי קימה שיש בה הידור הוה אמר זה ד' אמות אמר אב"י לא אמרן אלא ברבו שאינו מובהק אבל ברבו המובהק ימלא עיניו אב"י מכי הוה חזי ליה לאודניה דחמרא דרב יוסף דאתי הוה קאים אב"י הוה רכיב חמרא וקא מסוגי אגודא דנהר סגיא יתיב רב משרשיא ורבנן באידך גיסא ולא קמו מקמיה אמר להו ולא רב מובהק אנה אמרו ליה לאו אדעתין: ר' שמעון בן אלעזר אומר מגיין לזקן שלא יטריה ת"ל זקן ויראת: אמר אב"י נקטינן דאי מקיף חיי אב"י מקיף רבי זורא מקיף רבינא הוה יתיב קמיה דר' ירמיה מדיפתי חלף ההוא גברא קמיה ולא מיכסי רישא אמר כמה חציף הא גברא א"ל דלמא ממתא מחסיא ניהו דגיסי בה רבנן: איסי בן יהודה אומר מפני שיבה תקום ואפילו כל שיבה במשמע: א"ל אמר ר' יוחנן הלכה כאיסי בן יהודה ר' יוחנן הוה קאי מקמי סבי דארמאי אמר כמה הרפתקי עדן עלייהו דהני רבא מיקס לא קאי הידור עבד להו אב"י יחיב ידא לסבי רבא משרד שלוחיה רב נחמן משרד גוואי אמר אי לאו תורה כמה נחמן בר אבא איכא בשוקא א"ר אייבו אמר ר' ינאי אין

ומופתים: עדו עליהן. עברו עליהם: אציי יביז יוא לסני. פושט ידו לוקינס כל כמה שעובדים אללו ונשענין עליו: רבא. היה שולל שוליו לפשט להן ד' אלל הוא עצמו לא: רב נחמן משרד גוואי. סריסס שהיו ממד לפניו לפי שהיה שר חתן הנשיא ואז צ"ד היו רגילין לעמוד לפניו משרתים להכות ולכוף מאן דלא ציית דינא וכשהיו זקנים עובדים לפניו היה שולל הנך סריסס להחזיק בידם אלל הוא עצמו לא שלל לזולל בתורתו דלמך אי לאו תורה כמה נחמן איכא צשוקא הלך אין חשיבותי צביל עממי אללא צביל תורה. ואית דמפרשי אציי יביז יוא לקצי ממד עממו צוקינס ופשט להם ידו שישען הוא עליהם רבא משרד שלומיה שיאלו לקראתו לכבודו וכן רב נחמן ולימא רבא היכא דגרסי. יביז יוא להשען אחרים עליו קאמר ולא להשען הוא על אחרים כדלמנן צבתי קמנא דלומא (דף ט): רב לקיש הוה דקמי צירדנא אמתא רבה צר צר חנה יביז ליה יוא שישען ר' שמעון צן לקיש עליו ויאל לשפת הנהר:

אף הידור שאין בו חסרון כ"ס. מוס' מולין נד: ב. חוב מתרגמינן רשו. יע"ב. כדמתרגמינן לא תהיה לו בנושה לא תהא ליה כרשיא. מוס' מולין נד: ג. כששאל רבי לרבי חייא למה לא עמד השיב לו יבא עלי. מוס' היל"ס.

לא תהדר פני גדול דמשמע בממון וכגון ודל לא תהדר בריבוי (שמות נג) מי לא עסקינו. כלומר מי לא משמע נמי אפילו נוקב מרגינתא שאומנות יקרה היא ומתריך ליה למיקס ואע"ג דבטל ממלכתו ואיכא חסרון כ"ס: מה ידור שאין צו ביטול מלאכה. דאין לשון הידור אללא נשיאות פנים או בממון או צביבוד דברים ואין במשמעו ביטול מלאכה: מה קימה שאין צו חסרון כ"ס. דהא אוקימנא דבשאלין צו ביטול מלאכה עסקינן ותו לא שייך צו חסרון כ"ס: אף הידור שאין צו חסרון כ"ס. ועל כרחיך לא נכתב הידור אללא לדרוש כדלמנן למעוטי עמידה מרחוק ולמעוטי צית המרתך כדלמנן: עומדין מפניהם. צמילי צבורים קאי כשעובדים בתוך ירושלים: ומלאה משילן. שלל ציאלו עוד שיאמרו נבזים אנו צעיניהם ולאו משום חיבוב מצוה הוה ואלו בני אדם הניכרים חשודים צעיר ועסקים צמנות לא הוה למיקס מקמייהו: מסחוסא. מרחק דלממרגמי (בראשית מג) ויחך ואסחי: שני חומשים. שני חמישים של ספר שנית לו מדרש אגודתי. שני שלשי שלש. שני חלקים של שלש הספר: סורס כהנים. ספר ויקרא שנית לו צרייתא של מדרש הספר: צפן היה מהרהר. וטרווד היה ולא הנין צעברך לפניו: צפי גואי. מקום צבני אדם עומדים ערומים והא ד' שמעון צרבי צבתי צמילי מקום עומדים לנבזים דהסם מקום הידור הוא: ה"ג מספנדא. דר' שמעון צרבי צבתי צמילי מדקאמר ליה צפן יושב ומהרהר: לאונסיה שאני. פעמים שהא טרווד ומעין ס' צממעמיה לפני כניסתו למרחק וע"כ היא שגורה צפיו ולצו ומעין צו צבית המרתך: צרשעי עסקינן. צמתיא לנה לי קרא אס ראה ועלם עיניו הרי עבר על תקום והדרת: זמן חיוביה. צארבע אמותיו דלקמנן (עמוד ב): ס"ל וירא. יש לך לירא מן היוצר היודע מהשצותך שאתה מנצק מחצולות להפטר מממותו: שיש צו הידור. כבוד ונשיאות פנים שדבר הניכר הוא ששצבילו עמד: צאידן גוסא. הנהר מפסקי ציניהם: ולאו רב מונסק אנה. ואף על פי שאתם רחוקים יותר מד' אמות איבעי לכו למיקס: לאו אדעסין. לא נזכרנו לעמוד דרך אחרת שלל לעבור לפני האצור: חיי. מתריך ימים: גיסי צו צרצן. ממד רגילום אללס ולבס גם צחכמים כלילו הם מהס: גיסי. צלע"ז פריצ"ך: הרפסקי. ומקראות וזרות וראו נסים הרצה ומופתים: עדו עליהן. עברו עליהם: אציי יביז יוא לסני. פושט ידו לוקינס כל כמה שעובדים אללו ונשענין עליו: רבא. היה שולל שוליו לפשט להן ד' אלל הוא עצמו לא: רב נחמן משרד גוואי. סריסס שהיו ממד לפניו לפי שהיה שר חתן הנשיא ואז צ"ד היו רגילין לעמוד לפניו משרתים להכות ולכוף מאן דלא ציית דינא וכשהיו זקנים עובדים לפניו היה שולל הנך סריסס להחזיק בידם אלל הוא עצמו לא שלל לזולל בתורתו דלמך אי לאו תורה כמה נחמן איכא צשוקא הלך אין חשיבותי צביל עממי אללא צביל תורה. ואית דמפרשי אציי יביז יוא לקצי ממד עממו צוקינס ופשט להם ידו שישען הוא עליהם רבא משרד שלומיה שיאלו לקראתו לכבודו וכן רב נחמן ולימא רבא היכא דגרסי. יביז יוא להשען אחרים עליו קאמר ולא להשען הוא על אחרים כדלמנן צבתי קמנא דלומא (דף ט): רב לקיש הוה דקמי צירדנא אמתא רבה צר צר חנה יביז ליה יוא שישען ר' שמעון צן לקיש עליו ויאל לשפת הנהר:

ובטל ממלאכתו. ויש שהו פרטה באותה קימה. מה הידור. שיכול להרוי אפילו כשעושה מלאכה. אף קימה. שאם ערשה מלאכה אינו מצווה להקם. ומה קימה [שאין בה חסרון כ"ס]. שהרי אינו נותן לו ממנו. אינו רשאי. פרי"ש בארן טרפות [חולין נד, ב ד"ה אין] כשעוסקים במלאכה אחרים. ע"כ לרשב"א דעוסקים במלאכת לא משמע מלאכת אחרים אלא משמע מלאכת עצמן, ופשטיה דעובדי דר' יוחנן פתורא דב"ד טרפות נמי משמע שהיה עוסק במלאכת עצמו דקא קרי ליה פתורא לכופר שהיה שולחני, אע"פ שדחק שם ריש לפרש שהיה משתבח בשביל אחרים למחצה. ופי' אינן רשאי, כלומר מצד החיוב והוא כמו אין חייבין, דלפרי"ש קשה אפילו לכופר במלאכת אחרים אמאי אינן רשאי ששלמו לבעל הבית שכר בטולם. אלא דאי אינן רשאי מצד החיוב קאמר, שהתורה לא צויתה שיקומו מפני ת"ח בשעק שעוסקים במלאכה הילכך אינן רשאי לעשות כן מפני מצות הידור והוא כמו אין חייבין. וכן בבין דעת הר"ם ב"ת"ט פ"ו [ה"ב] שכתב ואין בעלי אומניות חייבים לעמוד מפני ת"ח בשעה שעוסקים במלאכתן. חומשים. סספר תהלים נחלק לחמישה ספרים. בני גוואי. שעומדים שם ערומים שאין שם הידור. רבו שאינו מובהק הוא אם היה גדול הימנו אפי"כ שלא למדו כלל או אם הוא פחות הימנו ולימרו קצת. כמו שבארתי בסוף אלו מצויאות. ורבו מובהק לא מקמי אלא כשלמד רוב חכמתו ממנו. הוה קאי. וקטינן. קבלה היא בדינו שאם מקיף עליו את הדרך והולך בדרך אחר כדי שלא יטריחם מאריך ימים. דגיסי. דעתם קרובה אצל החכמים והורגלו בכך ואינם מקפידים כשהולכים לפניהם בגילוי הראש. הלכה כאיסי. ומסתברא דאיסי לא פליג אדרי' וסוי ותרתיינו פליגי את"ק דבצי זקנה. הלכך אפילו יניק ויחכים, וכן דעת הר"ם [פ"ו ה"א]. הרפתקי. סבות ועניינים. עדו. עברו. כמו ולא ערה עליו שחל [איוב כח, ח].